

پاوست

پاوست (pa.vest)، واژه روسی به معنی روایت و روایت کردن و در اصطلاح ادبی گونه ای اثر حماسی است که به یک رویداد کامل یا رشته ای از رویدادها می پردازد و رفتار و کردار دو یا چند قهرمان را به تصویر می کشد. پاوست گستردگی سوژه و رویدادهای رمان را ندارد و تنها بخشهایی از پیرنگ (plot)، چون آغاز (زمینه چینی) و ربط (پیوستگی) در آن رعایت می شود. در حکایه رویداد یکی است، اما در پاوست بیش از یکی است یا اگر یکی است، گزارش کاملی از آن است. در حکایه تنها بر یک موضوع تأکید می رود و گزارشی که از رویداد می شود بسیار فشرده است، در صورتی که در پاوست می تواند تکیه بر چند موضوع باشد. نتیجه ای که در حکایه گرفته می شود یکی است، اما در پاوست که برای تصویر کردن واقعیت های زندگی آفریده می شود، می توان به نتایج گوناگون از قبیل مسائل اخلاقی و پندآموز و مانند آنها رسید. با این همه، دست پاوست نویس در شخصیت پردازی باز نیست و کار او گستردگی رمان را ندارد. به هر تقدیر، در پاوست نیز نویسنده باید گره گشایی کند و با حل کردن تضادها داستان را به پایان ببرد. پاوست نویسی پس از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷م در تاجیکستان پیدا شد و از نخستین نمونه های آن می توان از جلادان بخارا (۱۹۲۲م) و آدین (۱۹۲۷م) نوشته صدرالدین عینی نام برد. پس از عینی نویسندگانی چون حکیم کریم، ساتم اولوغ زاده، جلال اکرامی، فضل الدین محمدی یف، ساربان، یوسف اکبر، اورون کوهزاد، میرزایف، رحیموف و ربیع زاده داستانهایی در قالب پاوست نوشته اند.

منابع: دایرة المعارف ادبیات و صنعت تاجیک، ۵۴۱/۲؛ دایرة المعارف شوروی تاجیک، ۱۰/۶؛ فرهنگ اصطلاحات ادبیات شناسی، محمد جان شکوری، طلعت عبدالجباروف و رسول هادی زاده، دوشنبه، ۱۹۶۶م؛ نظریه ادبیات، ۱۴۰ - ۱۴۲.

قبادیانی

Повест

Повест, вожаи русї ба маънии ривоят ва ривоят кардан ва дар истилоҳи адабї гунае асари ҳамосї аст, ки ба як рӯйдоди комил ё риштае аз рӯйдодҳо мепардозад ва рафтору кирдори ду ё чанд қаҳрамонро ба тасвир мекашад. Повест густардагии сюжет ва рӯйдодҳои романро надорад ва танҳо бахшҳои аз пайранг

(плот), чун оғоз (заминачинӣ) ва рабт (пайвастагӣ) дар он риоя мешавад. Дар ҳикоя рӯйдод яке аст, аммо дар повест беш аз яке аст ё агар яке аст, гузориши комиле аз он аст. Дар ҳикоя танҳо бар як мавзӯ таъкид меравад ва гузорише, ки аз рӯйдод мешавад, бисёр фишурда аст, дар сурате ки дар повест метавонад така бар чанд мавзӯ бошад.

Натиҷае, ки дар ҳикоя гирифта мешавад яке аст, аммо дар повест, ки барои тасвир кардани воқеиятҳои зиндагӣ офарида мешавад, метавонад ба натоиҷи гуногун аз қабилӣ масоили ахлоқию пандомуз ва монанди онҳо расид. Бо ин ҳама, дасти повестнавис дар шахсиятпардозӣ боз нест ва кори ӯ густардагии романро надорад. Ба ҳар тақдир, дар повест низ нависанда бояд гиреҳкушоӣ кунад ва бо ҳал кардани тазодҳо дostonро ба поён барад. Повестнависӣ пас аз инқилоби октябри 1917 дар Тоҷикистон пайдо шуд ва аз нахустин намунаҳои он метавон аз “Ҷаллодони Бухоро” (1922) ва “Одина” (1927) навиштаи Садриддин Айнӣ ном бурд. Пас аз Айнӣ нависандагоне чун Ҳаким Карим, Сотим Улуғзода, Ҷалол Иқромӣ, Фазлиддин Муҳаммадиев, Сорбон, Юсуф Ақобир, Урун Кӯҳзод, Кароматулло Мирзоев, Раҳимов ва Рабёзода дostonҳое дар қолаби повест навиштаанд.

Манбаъҳо: Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, 2/541; Энциклопедияи советии тоҷик, 6/10; Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ, Муҳаммадҷон Шакурӣ, Талъат Абдуҷабборов ва Расул Ҳодизода, Душанбе, 1966; Назарияи адабиёт, 140-142.

Қубодиёнӣ

Донишномаи адаби форсӣ. Адаби форсӣ дар Осиёи Миёна. – Техрон: Интишороти вазорати фарҳанг ва иршоди исломӣ, 1380, ҷ. 1, саҳ. 227-228.